

**Белорусский государственный университет
Биологический факультет
Кафедра общей экологии и методики преподавания биологии**

Аннотация к дипломной работе

**«Роль мелких млекопитающих в природных и антропогенных
ландшафтах западной части минской возвышенности»**

**Горбач А. Н.
Научный руководитель: Минец М. Л.**

Минск, 2020

РЕФЕРАТ

Дипломная работа 75 страниц, 20 рисунков, 55 таблиц, 3 приложения, 21 источник.

РОЛЬ МЕЛКИХ МЛЕКОПИТАЮЩИХ В ПРИРОДНЫХ И АНТРОПОГЕННЫХ ЛАНДШАФТАХ ЗАПАДНОЙ ЧАСТИ МИНСКОЙ ВОЗВЫШЕННОСТИ.

Объект исследования: мелкие млекопитающие.

Цель работы: изучение и анализ видовой структуры, их обилия и уловистости, особенностей распределения и роли сообществ мелких млекопитающих в природных и антропогенных ландшафтах западной части Минской возвышенности.

Методы исследования: выставлялись линии облова на исследуемых биотопах с применением ловушко-суток (давилок Геро).

За период исследований (2015–2019 гг.) было отработано 1950 ловушко-суток выявлено 11 видов, общее число зверьков – 304 экземпляра. Из которых три вида отряда Насекомоядные (*Insectivora*) – *Sorex araneus*, *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens* и остальные – представители отряда Грызуны (*Rodentia*) – *Microtus oeconomus*, *Microtus gr. arvalis*, *Clethrionomys glareolus*, *Mus musculus*, *Apodemus agrarius*, *Apodemus sylvaticus*, *Apodemus flavicollis*.

Самое большое видовое разнообразие было зафиксировано в 2019 году (9 видов), а самое маленькое в 2016 году (5 видов). Суммарное максимальное количество мелких млекопитающих в уловах 2015 и 2018 гг. – по 83 экземпляра соответственно, в то время как в 2017 году – только 28 экземпляров. Наиболее обычны и широко распространены следующие виды мелких млекопитающих: *Sorex araneus*, *Microtus oeconomus* и *Clethrionomys glareolus*. Обычными, но немногочисленными видами можно считать: *Apodemus flavicollis*, *Microtus gr. arvalis*, *Apodemus agrarius* и *Mus musculus*. К группе редких видов в изучаемом регионе можно отнести: *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens*, *Apodemus sylvaticus*.

Численность *Sorex araneus* больше всего выявлена в пойменном лугу (напротив общежития). *Sorex caecutiens* был зафиксирован в сосняке (было выявлено всего 1 экземпляр). Большая численность *Apodemus flavicollis* зафиксирована в сосняке. *Sorex minutes* чаще ловилась на сравнительно сухом участке поймы. *Clethrionomys glareolus* чаще ловилась в ельнике. *Microtus oeconomus* приурочена к открытым пойменным биотопам; на обводненном участке поймы в пойменном лугу около моста вдоль реки Западная Березина была более обильна. *Apodemus agrarius*, *Microtus gr. arvalis*, *Mus musculus* ловились чаще в поле тритикале, а *Apodemus sylvaticus* в поле льна.

Грызуны являются самым богатым видами отрядом млекопитающих. Представители семейств Хомяковые и Мышиные являются вредителями лесного и сельского хозяйства.

РЭФЕРАТ

Дыпломная праца 75 старонак, 20 малюнкаў, 55 табліц, 3 дадатку, 21 крыніца.

РОЛЯ ДРОБНЫХ МЛЕКАКОРМЯЧЫХ У ПРЫРОДНЫХ І АНТРАПАГЕННЫХ ЛАНДШАФТАХ ЗАХОДНЯЙ ЧАСТКІ МІНСКАГА ЎЗВЫШША.

Аб'ект даследавання: дробныя млекакормячыя.

Мэта працы: вывучэнне і аналіз відавы структуры, іх багацця і уловистости, асаблівасцяў размеркавання і ролі супольнасцяў дробных млекакормячых ў прыродных і антрапагенных ландшафтах заходняй частцы Мінскага ўзвышша.

Метады даследавання: выстаўляліся лініі аблову на доследных біятопы з ужываннем пасткі-сутака (давилок Гера).

За перыяд даследаванняў (2015-2019 гг.) Было адпрацавана 1950 пасткі-сутака выяўлена 11 відаў, агульная колькасць звяркоў - 304 асобніка. З якіх тры выгляду атрада Насякомаедныя (*Insectivora*) - *Sorex araneus*, *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens* і астатнія - прадстаўнікі атрада Грызуны (*Rodentia*) - *Microtus oeconomus*, *Microtus gr. arvalis*, *Clethrionomys glareolus*, *Mus musculus*, *Apodemus agrarius*, *Apodemus sylvaticus*, *Apodemus flavicollis*.

Самае вялікае краявідная разнастайнасць было зафіксавана у 2019 годзе (9 відаў), а самае маленькае ў 2016 годзе (5 відаў). Сумарнае максімальную колькасць дробных млекакормячых ў уловах 2015 і 2018 гг. - па 83 асобніка адпаведна, у той час як у 2017 годзе - толькі 28 асобнікаў. Найбольш звычайныя і шырока распаўсюджаныя наступныя віды дробных млекакормячых: *Sorex araneus*, *Microtus oeconomus* і *Clethrionomys glareolus*. Звычайнымі, але нешматлікімі відамі можна лічыць: *Apodemus flavicollis*, *Microtus gr. arvalis*, *Apodemus agrarius* і *Mus musculus*. Да групы рэдкіх відаў ў які вывучаецца рэгіёне можна аднесці: *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens*, *Apodemus sylvaticus*.

Колькасць *Sorex araneus* больш за ўсё выяўлена ў пойменных лузе (на супраць інтэрната). *Sorex caecutiens* быў зафіксаваны ў сасонніку (было выяўлена ўсяго 1 асобнік). Вялікая колькасць *Apodemus flavicollis* зафіксавана ў сасонніку. *Sorex minutes* часцей лавілася на параўнальна сухім участку поймы. *Clethrionomys glareolus* часцей лавілася ў ельніку. *Microtus oeconomus* прымеркавана да адкрытых поймавых біятопаў; на абваднення участку поймы ў пойменных лузе каля моста ўздоўж ракі Заходняя Бярэзіна была больш багатая. *Apodemus agrarius*, *Microtus gr. arvalis*, *Mus musculus* лавіліся часцей у поле трыцікале, а *Apodemus sylvaticus* ў поле лёну.

Грызуны з'яўляюцца самым багатым відамі атрадам млекакормячых. Прадстаўнікі сямействаў Хамякова і Мышыныя з'яўляюцца шкоднікамі лясной і сельскай гаспадаркі.

ABSTRACT

Thesis 75 pages, 20 drawing, 55 tables, 3 attachments, 21 sources.

THE ROLE OF SMALL MAMMALS IN NATURAL AND ANTHROPOGENIC LANDSCAPES OF THE WESTERN PART OF THE MINSK HILL.

The object of the study: small mammals.

The purpose of work: study and analysis of species structures, their abundance and variability, distribution and interaction of small and small communities in natural and man-made objects of the natural territories of the Minsk Upland.

Research methods: exhibition lines on the studied biotopes with a trap-day (Hero crush).

During the research period (2015–2019), 1950 trap-days were worked out; 11 species were identified; the total number of animals was 304 specimens. Of which three species of the order Insectivores (*Insectivora*) - *Sorex araneus*, *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens* and the rest - representatives of the order Rodents (*Rodentia*) - *Microtus oeconomus*, *Microtus gr. arvalis*, *Clethrionomys glareolus*, *Mus musculus*, *Apodemus agrarius*, *Apodemus sylvaticus*, *Apodemus flavicollis*.

The largest species diversity was recorded in 2019 (9 species), and the smallest in 2016 (5 species). The total maximum number of small mammals in the catches of 2015 and 2018. - 83 copies respectively, while in 2017 - only 28 copies. The following small mammals are most common and widespread: *Sorex araneus*, *Microtus oeconomus*, and *Clethrionomys glareolus*. The usual, but not numerous species can be considered: *Apodemus flavicollis*, *Microtus gr. arvalis*, *Apodemus agrarius* and *Mus musculus*. The group of rare species in the study region includes: *Sorex minutes*, *Sorex caecutiens*, *Apodemus sylvaticus*.

The abundance of *Sorex araneus* is most detected in the floodplain meadow (opposite the hostel). *Sorex caecutiens* was recorded in a pine (only 1 specimen was detected). A large number of *Apodemus flavicollis* is recorded in the pine. *Sorex minutes* were often caught in a relatively dry floodplain. *Clethrionomys glareolus* was more often caught in the spruce. *Microtus oeconomus* is confined to open floodplain biotopes; on the flooded section of the floodplain in the floodplain meadow near the bridge along the West Berezina River was more abundant. *Apodemus agrarius*, *Microtus gr. arvalis*, *Mus musculus* were caught more often in the triticale field, and *Apodemus sylvaticus* in the flax field.

Rodents are the richest species of mammal order. Representatives of the Hamster and Mouse families are pests of forestry and agriculture.